

Nowatorstwo *Trenów* Jana Kochanowskiego

Dramat ojca w *Trenach*

Geneza utworu

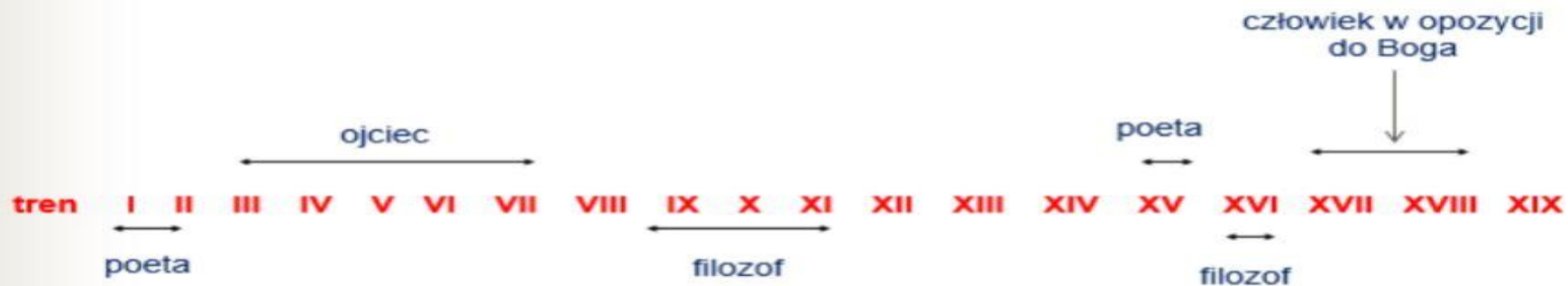
1577 r. - śmierć brata Kacpra
- wierszowane epitafium
- mowa wydana później *Przy pogrzebie rzecz*

1578 lub **1579 r.** śmierć Urszulki

wkrótce potem śmierć drugiej córki - Hanny

KREACJE „ JA ” LIRYCZNEGO

KOMPOZYCJA CYKLU

czyli

od stoicyzmu do chrystianizmu

Tren I - inwokacja do płaczów i lamentów

Tren II - żal, że musi pisać treny zamiast kołysanek

Treny III - VIII - ból po stracie dziecka, pochwała cnót i zalet zmarłej córki, rozpatrywanie okoliczności śmierci, opis wielkości poniesionej straty, konfrontacja radosnego życia Urszulki z pustką jaką zapanowała po jej śmierci, oznaki narastającego **bólu**, żalu i tęsknoty, ich demonstracja.

Treny IX, X, XI - ból poety osiąga punkt kulminacyjny, rozpacz, zwątpienie (*jeśliś jest*), bunt przeciw teoriom filozoficznym zakładającym porządek moralny świata; załamanie się postawy renesansowej, kryzys wiary.

Tren XII- XIII - uzasadnienie zwątpienia, powrót do wspomnień związanych z życiem i śmiercią Urszulki.

Treny XIV - XVII - poszukiwanie ukojenia

Treny XVIII - XIX - pocieszenie, uspokojenie, pogodzenie się z losem, pokora, napomnienie (*ludzkie przygody, ludzkie noś*), mądrość, którą zdobywał przez całe życie, wydobywa go z otchłani zwątpień i pomaga odzyskać wiarę w ład świata i miłosierdzie Boże.

Klasyczny tren

Gatunek starożytny uprawiany przez Simonidesa z Keos, należy do poezji funeralnej (żałobnej)

Opiewa wybitną jednostkę (wodza, władcę, wybitnego artystę), upamiętnia po śmierci jej czyny i zasługi. Bohater liryczny poważny, zasłużony (**wysoki**), styl patetyczny (**wysoki**) – zachowanie zasady decorum (stosowności stylu i treści).

Dominacja **epickości** – skoncentrowanie się na opisie zasług zmarłego.

Pojedynczy utwór składający się kompozycyjnie ze stałych części:

- wstęp (exordium)
- pochwała zmarłego (laudatio)
- jego oplakiwanie (comploratio)
- napomnienie do hamowania się w żalu (exhortatio)
- pocieszenie (consolatio)

Elegancka, klasyczna **prostota** stylu.

Nowatorstwo Trenów J. Kochanowskiego

Gatunek wykorzystany przez Kochanowskiego w sposób nowatorski, twórczy, aby wyrazić zarówno swój **ból** po stracie 2,5-letniej córeczki Urszulki, jak i **kryzys światopoglądowy**, którego doświadczył u schyłku swojego życia, a potem jego **przewycięzenie**.

Bohaterką liryczną staje się dziecko, nie mające żadnych zasług. Bohaterka liryczna **niska**, ale opiewana stylem patetycznym (**wysokim**) – złamanie zasady decorum (styl niedostosowany do treści).

Dominacja **liryzmu** – skoncentrowanie się na ukazaniu uczuć ojca i przemyśleń filozofa, humanisty; przeżycia podmiotu lirycznego są ważniejsze od opisu córki.

Cykl 19 utworów, które ułożone są zgodnie z kompozycją klasycznego trenu, ale rządzi tu przede wszystkim zasada wzrastającego i opadającego napięcia.

Duża **ekspresja** stylistyczna – wykrzyknienia, słownictwo nacechowane emocjonalnie, apostrofy, porównania, pytania retoryczne, wyliczenia.

Portret Urszulki

- Ukazanie jej na wzór osoby dorosłej jako „Safo słowieńskiej”, dziedziczki czarnoleskiej lutni, dobrze zapowiadającej się poetki (konwencja staropolska ukazywania dzieci jak pomniejszych dorosłych) - Tren VI
- Ukazanie jej jako dziecka – wesołego, żywotnego (złamanie konwencji staropolskiej) i ogromnej pustki w domu po jej śmierci - Tren VIII
- Przedstawienie jej jako przedwcześnie zmarłej, odebranej ojcu, który nie potrafi ukoić żalu i rozpaczy - porównania homeryckie:
 - Urszulka porównana do słowicza porwanego przez smoka - śmierć - Tren I
 - oliwki przedwcześnie podciętej przez nieostrożnego ogrodnika - Tren V.

kryteria	Tren I	Tren V	Tren VII	Tren VIII
Podmiot liryczny – kim jest, w jakiej sytuacji się znajduje, co robi, co czuje?				
Adresat (+ cytaty)				
Intencja podmiotu lirycznego – po co zwraca się do adresata?				
Obrazy poetyckie	Do czego porównano śmierć Urszulki i dlaczego?	Do czego porównano śmierć Urszulki i dlaczego?	Jakie 2 obrazy przygotowań do uroczystości zestawiono? Dlaczego?	Jakie 2 obrazy domu przedstawiono w trenie? Dlaczego?
Ilustracja – skojarzenia z trenem	